

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

Кафедра міжнародних відносин

Д. К. ПОБЛЕ

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ І ЕТИКЕТ

*Методичні рекомендації
для студентів спеціальності
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації
та регіональні студії»*

О д е с а
«Астропринт»
2 0 2 1

УДК 327(075.8)
П417

Рецензенти: **А. В. Худенко**, д-р філософських наук, доцент;
О. О. Волович, канд. історичних наук

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (*протокол № 6 від 15 червня 2020 року*)

Побле Д. К.

П417 Дипломатичний протокол і етикет : методичні рекомендації для студентів спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / Д. К. Побле. — Одеса : Астропринт, 2021. — 36 с.

Методичні рекомендації розраховані на поглиблене вивчення тем курсу з дисципліни «Дипломатичний протокол і етикет» та були розроблені відповідно до діючої програми та навчального плану для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» галузі знань 29 «Міжнародні відносини». Автор Д. К. Побле залучив до роботи перелік теоретичних питань і положень, що охоплюють ключові теми курсу та дозволяють студентам даної спеціальності більш детально засвоїти матеріал курсу. Доданий перелік літератури та електронних джерел достатньо повний і дає змогу самостійно поглиблювати знання і навички для успішного виконання курсових і дипломних робіт.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 45 годин, зокрема 10 — лекції, 8 — семінарські заняття та 27 — самостійна робота, що взагалі становить 1,5 кредита ЄКТС.

УДК 327(075.8)

© Побле Д. К., 2021

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
--------------------	---

Змістовий модуль I

Історичні умови виникнення протокольних правил і церемоніалу. Практика протокольного забезпечення в Україні і світі

Тема 1. Протокол і етикет — культура міжнародного спілкування . . .	6
Тема 2. Елементи дипломатичного протоколу в історії України	7
Тема 3. Протокол — упорядкована ієрархія	8
Тема 4. Служба протокольного забезпечення України	10
Тема 5. Символи державного суверенітету у світі та в Україні	11
Тема 6. Протокол у дипломатичній службі	13

Змістовий модуль II

Гостьовий етикет, порядок ведення переговорів, протокольне реагування, норми та національні особливості етикету

Тема 7. Культура гостинності. Гостьовий етикет	15
Тема 8. Планування та проведення переговорів	17
Тема 9. Протокольне реагування на окремі події	18
Тема 10. Норми сучасного етикету і особливості національної психології і ділової етики	20

Теми семінарських занять

Семінарське заняття № 1. Протокол і етикет у міжнародному спілкуванні	22
Семінарське заняття № 2. Дипломатичний протокол в історії України	23
Семінарське заняття № 3. Протокольне забезпечення незалежної України	24
Семінарське заняття № 4. Символи державного суверенітету у світі та в Україні	26
<i>Загальна література до курсу</i>	28
<i>Контрольні питання до курсу</i>	32

ВСТУП

Методичні рекомендації з курсу «Дипломатичний протокол і етикет» (ДПЕ) призначені для студентів відділення міжнародних відносин, які навчаються на Факультеті міжнародних відносин, політології та соціології в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова. Даний курс складений відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки «бакалавр» спеціальності «міжнародні відносини соціальні комунікації та регіональні студії».

Метою курсу ДПЕ є ознайомлення студентів із джерелами та еволюцією протоколу і етикету, сучасними загальноприйнятими міжнародними нормами, правилами і традиціями, яких дотримуються уряди, відомства закордонних справ, дипломатичні представництва, офіційні особи і дипломати під час виконання своїх функцій у міжнародному спілкуванні.

Завданнями курсу ДПЕ є поширення попередніх теоретичних знань, що стосуються різних аспектів міжнародного співробітництва, формування у студентів певних навиків і вмінь щодо практичного впровадження положень цього курсу в майбутній професійній діяльності та щоденному житті спеціалістів-міжнародників, а також поведінки в певних етикетних ситуаціях.

Програма навчальної дисципліни ДПЕ складається з таких змістових модулів:

1. Змістовий модуль I: Історичні умови виникнення протокольних правил і церемоніалу. Практика протокольного забезпечення в Україні і світі.

2. Змістовий модуль II: Гостьовий етикет, порядок ведення переговорів, протокольне реагування, норми та національні особливості етикету.

Під час проходження курсу ДПЕ студенти повинні набути певні навики в галузі, що стосується офіційних міждержавних відносин, освоєння загальних положень дипломатичного етикету,

принципів дипломатичного листування і специфіки сучасної дипломатичної мови, оволодіти навичками, необхідними для організації візитів, дипломатичних прийомів, а також освоїти інші теми дисципліни.

Внаслідок відпрацьовування тем навчальної дисципліни студент буде повинен

знати: вісь теоретичний матеріал тем та розділів, головні категорії курсу; історичні етапи формування дипломатичного протоколу та етикету; протокольні вимоги для організації та забезпечення діяльності дипломатичних представництв; протокольні вимоги для підготовки і організації візитів; головні норми міжнародної ввічливості міжнародних відносин; прийнятий міжнародний етикет, що стосується державних символів.

вміти: робити аналіз документів, що регулюють міжнародні відносини, давати оцінку деяким положенням міжнародного та національного законодавства, відпрацьовувати навчальну та спеціальну літературу, що розповсюджена у дипломатичній практиці; складати окремі види дипломатичних документів, визначатися зі стилем офіційних документів для використання отримані знання у майбутній роботі.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 45 годин, зокрема 10 — лекції, 8 — семінарські заняття та 27 — самостійна робота, що взагалі становить 1,5 кредита ЄКТС.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПРОТОКОЛЬНИХ ПРАВИЛ І ЦЕРЕМОНІАЛУ. ПРАКТИКА ПРОТОКОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ І СВІТІ

ТЕМА 1

ПРОТОКОЛ І ЕТИКЕТ — КУЛЬТУРА МІЖНАРОДНОГО СПІЛКУВАННЯ

Поняття «етикет», «протокол», «дипломатичний протокол», «діловий протокол». Історичні умови виникнення та використання термінології. Зародження та еволюція протокольно-етикетних правил, їх роль і місце у розвитку міжнародного співробітництва. Поняття протоколу і етикету як відображення норм та принципів міжнародного права і існуючих традицій міжнародної ввічливості. Запровадження принципу взаємності у протоколі міждержавних відносин. Культура і навички міжнародного спілкування в професійній діловій етиці.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України* від 24 серпня 1991 року (1427-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
3. *Головченко В. І.* Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.
4. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. *Дипломатический словарь*: в 3 т. / гл. ред. А. А. Громько и др. — М.: Наука, 1984—1986. — 1674 с.
6. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
7. *Кіссинджер Г.* Дипломатія. — К.: КМ—Букс, 2018. — 864 с.
8. *Ковалев А.* Азбука дипломатії. — Изд. 4, перераб. и доп. — М.: Международные отношения, 1984. — 248 с.

9. *Молочков Ф. Ф.* Дипломатический протокол и дипломатическая практика. — М.: Международные отношения, 1977. — 248 с.
10. *Руденко Г. М.* Основы дипломатического протокола. — К., 1996. — 184 с.
11. *Руденко Г. М.* Україна дипломатична. — К., 1999. — 302 с.
12. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
13. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету Київ: Видавництво Європейського університету, 2006. — 161 с.
14. *Сатоу Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Международные отношения, 2018. — 480 с.
15. *Слабченко Є. А.* (Ежен Деслав). Дипломатична історія України. — К.: Кліо-ТОВ, 2016. — 496 с.
16. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
17. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
18. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
19. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In Encyclopaedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
20. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the Oxford Advanced Learner's Dictionary. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>
21. *Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat.* — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
22. *Kamsaris D.* Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette

ТЕМА 2

ЕЛЕМЕНТИ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Витоки протоколу і Княжа доба (VI—XIII ст.). Часи Литовсько-Руського князівства та козацької держави (XIV—XVII ст.). Дипломатичний протокол в часи Першої світової війни, жовтневого перевороту та визвольної війни українського народу (1917—1922 рр.). Дипломатичний протокол України ХХ сторіччя.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України*. 24 серпня 1991 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Васильєва-Чекаленко Л. Д.* Україна в міжнародних відносинах (1944—1996): навчальний посібник. — К.: Освіта, 1998. — 176 с.
3. *Головченко В. І.* Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.
4. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. *Дорошенко Д. І.* Нарис історії України. Том II (від половини XVII століття). — Видання друге. — К.: Глобус, 1992. — 349 с.
6. *Закон України* «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики України» від 1 липня 2010 року (2411-17). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
7. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
8. *Конституція України*. — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. *Кулик О. П., Сардачук П. Д.* Елементи дипломатичного протоколу і дипломатичної практики в історії України. — Львів, 2000. — 172 с.
10. *Матвієнко В., Головченко В.* Історія української дипломатії XX століття у постатях. — К., 2001.
11. *Овсій І. О.* Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): навчальний посібник. — 2-ге видання. — К.: Либідь, 2002. — 147 с.
12. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
13. *Слабченко Б. А.* (Ежен Деслав). Дипломатична історія України. — К.: Кліо-ТОВ, 2016. — 496 с.
14. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
15. *Чекаленко Л. Д.* Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с.

ТЕМА 3

ПРОТОКОЛ — УПОРЯДКОВАНА ІЄРАРХІЯ

Дипломатичне старшинство. Історія становлення і проблеми впорядкування дипломатичної ієрархії: «Віденський регламент» (1815 р.), «Аахенський протокол» (1818 р.), Віденська конвенція

про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Критерії дипломатичного старшинства. Класи дипломатичних представників. Колективне старшинство дипломатичних представників. Старшинство між главами дипломатичних представництв та владою країни перебування. Дипломатичні ранги та посади. Старшинство дипломатів всередині дипломатичного представництва.

Л і т е р а т у р а

1. Балабанов К. В., Трофименко М. В. Інститут почесних (нештатних) консулів // Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць. — К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2012. — Випуск 105, частина I. — С. 9—14.

2. Борунков А. Ф. Дипломатический протокол в России. — М.: Международные отношения, 2015. — 264 с.

3. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048

4. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047

5. Вуд Дж., Серре Ж. Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.

6. Головченко В. І. Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.

7. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.

8. Дебидур А. Дипломатическая история Европы: От Венского до Берлинского конгресса (1814—1878). — М.: Государственное издательство иностранной литературы, 1947.

9. Дипломатический словарь: в 3 т. / гл. ред. А. А. Громыко и др. — М.: Наука, 1984—1986. — 1674 с.

10. Закон України «Про дипломатичну службу», редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>

11. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу: навчальний посібник. — Вінниця: Нова книга, 2002. — 564 с.

12. Кіссинджер Г. Дипломатія. — К.: КМ—Букс, 2018. — 864 с.

13. Консульський Статут України від 2 квітня 1994 р. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>

14. Мірошніченко О. А. Почесний консул: міжнародне право та національне законодавство України // Форум права. — 2010. — № 2. — С. 303—307.

15. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
16. *Сатой Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Международные отношения, 2018. — 480 с.
17. *Слабченко Б. А.* (Ежен Деслав). Дипломатична історія України. — К.: Кліо-ТОВ, 2016. — 496 с.
18. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
19. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
20. *Чудаков М. Ф.* Дипломатическое и консульское право: учебник. — Минск: Вышэйшая школа, 2019. — 223 с.
21. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
22. *Marks S., Freeman C. W.* (1998): Modern diplomatic practice. In Encyclopedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/Modern-diplomatic-practice>

ТЕМА 4

СЛУЖБА ПРОТОКОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Про державний протокол і церемоніал України. Головний Департамент Державного Протоколу та Церемоніалу. Протокольне та організаційне забезпечення офіційних заходів міжнародного характеру за участю Президента України.

Література

1. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
2. *Закон України* «Про дипломатичну службу», редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
3. *Закон України* «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики України» від 1 липня 2010 року (2411-17). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
4. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
5. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 р. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>

6. *Молочков Ф. Ф.* Дипломатический протокол и дипломатическая практика. — М.: Международные отношения, 1977. — 248 с.
7. *Романюк Н. І.* Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
8. *Руденко Г. М.* Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
9. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
10. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — Київ: Видавництво Європейського університету, 2006. — 161 с.
11. *Сатой Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Международные отношения, 2018. — 480 с.
12. *Указ Президента України* «Про державний протокол та церемоніал України» від 22 серпня 2002 року № 746/2002. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>
13. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
14. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
15. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>
16. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
17. *Rivett R.* (2018): Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK. — 183 p.
18. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In Encyclopaedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
19. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the Oxford Advanced Learner's Dictionary.

ТЕМА 5

СИМВОЛИ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Загальноприйняті міжнародні норми у використанні ключових державних символів. Конституція України. Державні символи України: Державний Прапор України, Державний Герб України, Державний Гімн України. Державні символи Президента

України. Прапор (штандарт) Президента України, Знак Президента України, Гербова печатка Президента України і Булава Президента України.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України* від 24 серпня 1991 року (1427-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Віденська конвенція* про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048
3. *Віденська конвенція* про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
4. *Віденська конвенція* про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р. Підписання від 17.10.1975 р. Ратифікація від 25.08.1978 р. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254
5. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
6. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
7. *Конституція України.* — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
9. *Постанова Верховної Ради України* «Про Державний герб України» від 19 лютого 1992 р. (2137-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-12>
10. *Постанова Верховної Ради України* «Про Державний Гімн України» від 6 березня 2003 р. (602-IV). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15>
11. *Постанова Верховної Ради України* «Про Державний прапор України» від 28 січня 1992 р. (26067-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-12>
12. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
13. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — Київ: Видавництво Європейського університету, 2006. — 161 с.
14. *Сандровский К. К.* Право внешних сношений: учебник. — К., 1986. — 328 с.
15. *Указ Президента України* «Про заходи щодо вдосконалення координаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин» від 18 вересня 1996 року (841/96). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96>

16. *Указ Президента України* «Про державний протокол та церемоніал України» від 22 серпня 2002 року (746/2002). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>

17. *Указ Президента України* «Про заходи щодо вдосконалення координаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин» від 18 вересня 1996 року. (841/96). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96>

18. *Указ Президента України* «Про офіційні символи глави держави» від 29 листопада 1999 р. (1507/99). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1507/99>

ТЕМА 6

ПРОТОКОЛ У ДИПЛОМАТИЧНІЙ СЛУЖБІ

Форми визнання держави (нового уряду). Протокольні заходи при встановленні дипломатичних відносин. Призначення і відкликання керівників дипломатичних представництв. Церемоніал вручення вірчих грамот. Особливості церемоніалу в країнах, де існує монархічна форма правління. Практика церемоніалу України. Протокольні візити. Поняття дипломатичного корпусу. Порядок акредитації дипломатів у країні перебування. Дуайєн дипкорпусу. Протокольні обов'язки дуайєна. Порядок участі дипломатів в офіційних заходах.

Література

1. *Бланке У.* Заграничная служба США. — М.: Прогресс, 1974. — 320 с.

2. *Віденська конвенція* про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048

3. *Віденська конвенція* про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047

4. *Віденська конвенція* про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р. Підписання від 17.100.1975 р. Ратифікація від 25.08.1978 р. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254

5. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.

6. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
7. *Лозінська С. В.* Використання діяльності почесних консулів в роки незалежності України // *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права.* — 2002. — № 1. — С. 142—146.
8. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
9. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
10. *Сандровский К. К.* Право внешних сношений: учебник. — К., 1986. — 328 с.
11. *Українська дипломатія, 1917—1924 рр.* Матеріали до бібліографії / Держ. архів. служба України. — К., 2012. — 99 с.
12. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
13. *Чекаленко Л. Д.* Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. — К.: МАУП, 2007. — 176 с.
14. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
15. *Kamsaris D.* Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette
16. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In *Encyclopedia Britannica.* — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
17. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the *Oxford Advanced Learner's Dictionary.* — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>
18. *Rivett R.* (2018): *Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust.* Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK. — 183 p.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ГОСТЬОВИЙ ЕТИКЕТ, ПОРЯДОК ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ, ПРОТОКОЛЬНЕ РЕАГУВАННЯ, НОРМИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТИКЕТУ

ТЕМА 7

КУЛЬТУРА ГОСТИННОСТІ. ГОСТЬОВИЙ ЕТИКЕТ

Протокольне забезпечення візиту іноземної делегації. Підготовка програми перебування зарубіжних гостей. Складові програми: зустріч у першому пункті перебування на території країни, правила розсадки в автомобілі, зустріч в столиці, розміщення, ділова частина програми, контакти з посольствами та консульствами, представницькі заходи, знайомство зі столицею, поїздка по території країни, офіційні проводи.

Особливості організації візитів на найвищому та високому рівні. Категорії характер і формат візитів. Планування та організація візитів офіційних осіб за кордон.

Прийоми. Поняття, значення і види прийомів: офіційні і неофіційні, з розсадженням і без розсадження, денні («келих вина», «келих шампанського», сніданок) і вечірні (обід, «обід-буфет», «коктейль», «фуршет», вечерю, чай, «жур фікс»). Порядок підготовки прийому: вибір виду прийому, місця проведення, обладнання відповідного приміщення для прийому, складання списків запрошених і меню. Оформлення і розсилка запрошень на прийом. Надсилання відповідей на запрошення.

Порядок проведення прийому з розсадженням гостей. Підготовка плану розсадження і використання кувертних карток. Порядок розсадження на чоловічих прийомах, жіночих і змішаних. Правила сервіровки столу і обслуговування. Сценарій прийому. Взаємний обмін тостами і промовами.

Специфіка проведення прийомів без розсадки.

Правила етикету, що застосовуються для гостей і господарів. Хід прийому. прихід і відхід з прийому. Зустріч гостей. Правила поведінки за столом. Проводи гостей.

Література

1. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
2. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
3. *Дипломатическая служба: учебное пособие* / под ред. А. В. Горкунова — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
4. *Закон України «Про дипломатичну службу»*, редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
5. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
6. *Молочков Ф. Ф.* Дипломатический протокол и дипломатическая практика. — М.: Международные отношения, 1977. — 248 с.
7. *Панов А. Е., Лебедева О. В.* Публичная дипломатия зарубежных стран: учебное пособие. — М.: Аспект-Пресс, 2019. — 208 с.
8. *Романюк Н. І.* Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
9. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
10. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
11. *Самойленко В. В.* Профессиональные секреты дипломата: учебное пособие. — М.: Аспект-Пресс, 2016. — 272 с.
12. *Сатоу Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Институт международных отношений, 1961. — 496 с.
13. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
14. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
15. *Чекаленко Л. Д.* Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. — К.: МАУП, 2007. — 176 с.
16. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
17. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
18. *Kamsaris D.* Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette
19. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In Encyclopaedia Britannica. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>

20. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the Oxford Advanced Learner's Dictionary. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>

ТЕМА 8

ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ

Види переговорів: офіційні та ділові, двосторонні і багатосторонні. Підготовка до переговорів. Визначення кількісного і персонального складу делегацій, місця, дати та часу проведення переговорів. Вимоги до оформлення приміщення. Вибір мови спілкування під час переговорів. Порядок розсадки учасників за столом. Правила робочої процедури. Використання аудіо-та відеотехніки. Етикет ведення переговорів. Письмове оформлення результатів засідань. Підведення підсумків переговорів, бесід.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України* від 24 серпня 1991 року (1427-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Борунков А. Ф.* Дипломатический протокол в России. — Изд. 3-е, доп. — М., 2005. — 264 с.
3. *Борунков А. Ф.* Дипломатический протокол в России и дипломатический этикет. — М., 1993. — 320 с.
4. *Гриценко Т. Б.* Етика ділового спілкування: навчальний посібник / за редакцією Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 344 с.
5. *Гуменюк В. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
6. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
7. *Муратов Э. Н.* Дипломатические документы и дипломатическая переписка на английском языке: учеб. пособие для вузов. — М., 2001. — 219 с.
8. *Романюк Н. І.* Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СЛУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
9. *Руденко Г. М.* Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.

10. *Сатоу Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Институт международных отношений, 1961. — 496 с.
11. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
12. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — Київ: Видавництво Європейського університету, 2006. — 161 с.
13. *Сандровский К. К.* Право внешних сношений: учебник. — К., 1986. — 328 с.
14. *Себеніус Дж., Бьорнс, Н., Мнукін Р.* Искусство переговоров по Киссинджеру. Уроки заключения сделок на высшем уровне. — М.: Азбука, 2016. — 448 с.
15. *Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С.* та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
16. *Фельтхэм Р. Дж.* Настольная книга дипломата. — Минск: ООО «Новое знание», 2000. — 304 с.
17. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
18. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
19. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>

ТЕМА 9

ПРОТОКОЛЬНЕ РЕАГУВАННЯ НА ОКРЕМІ ПОДІЇ

Обов'язки протокольних служб по обліку подій, що вимагають протокольного реагування, поздоровлень і співчуттів, що надходять на власну адресу. Протокольне забезпечення діяльності ООН.

Поздоровлення зарубіжних партнерів з приводу їхніх національних свят. Участь дипломатичного корпусу в офіційних заходах, присвячених державному святу країни перебування. Заходи, що проводяться дипломатичними представництвами у зв'язку з національними святами своїх країн. Поздоровлення зарубіжних партнерів з нагоди Нового року, Різдва, дня народження (іменин), призначення на нову посаду і інших подій.

Висловлення співчуття. Відвідування посольств і розпис у книзі співчуттів, направлення відповідних телеграм. Проведення жалобних заходів та участь у них.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України* від 24 серпня 1991 року (1427-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Віденська конвенція* про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048
3. *Віденська конвенція* про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
4. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
5. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
6. *Дипломатический словарь*: в 3 т. / гл. ред. А. А. Громыко и др. — М.: Наука, 1984—1986. — 1674 с.
7. *Закон України* «Про дипломатичну службу», редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
8. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
9. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
10. *Михалькевич Г. Н.* Протокол и этикет международного общения: учебное пособие. — Минск: БГУ, 2009. — 275 с.
11. *Муратов Э. Н.* Дипломатические документы и дипломатическая переписка на английском языке: учеб. пособие для вузов. — М., 2001. — 219 с.
12. *Руденко Г. М.* Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
13. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
14. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
15. *Сатоу Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Институт международных отношений, 1961. — 496 с.
20. *Себеніус Дж., Бьорнс Н., Мнукін Р.* Искусство переговоров по Киссинджеру. Уроки заключения сделок на высшем уровне. — М.: Азбука, 2016. — 448 с.
16. *Указ Президента України* «Про державний протокол та церемоніал України» від 22 серпня 2002 року (746/2002). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>
17. *Указ Президента України* «Про заходи щодо вдосконалення координаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин» від 18 вересня 1996 року (841/96). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96>

18. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.

19. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.

20. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>

21. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In *Encyclopedia Britannica*. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>

22. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>

ТЕМА 10

НОРМИ СУЧАСНОГО ЕТИКЕТУ І ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І ДІЛОВОЇ ЕТИКИ

Офіційний мовний етикет. Офіційне спілкування по телефону. Етикет офіційної кореспонденції. Звертання, вітання знайомство. Значення і застосування дворянських, офіційних і церковних титулів Знайомство з посередником і само-представлення.

Візитна картка. Призначення і правила оформлення візитної картки. Практика застосування: під час знайомства, виразу подяки, співчуття, та від'їзду з країни, а також запрошення на прийом, інформування про зміну адреси та інше.

Дарування подарунків і сувенірів. Вибір, правила вручення та прийому подарунків і сувенірів. Універсальні і неприпустимі подарунки та сувеніри. Відмова від подарунка. Правила дарування квітів, їх вибір і складання букетів. Правила вручення і прийому.

Зовнішній вигляд офіційної особи, його відповідність місцю, часу і характеру події. Загальні вимоги, що пред'являються до офіційного чоловічого і жіночого одягів.

Знання і врахування національних особливостей як умова плідної співпраці представників різних культур. Національні особливості етикету США, Великобританії, Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Китаю, Японії, арабських країн.

Протокол в багатосторонній дипломатії. Форми багатосторон-

ної дипломатії. Підготовка та порядок проведення міжнародної конференції.

Л і т е р а т у р а

1. *Бланке У.* Заграничная служба США. — М.: Прогресс, 1974. — 320 с.
2. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
3. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
4. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
5. *Кіссінджер Г.* Дипломатія. — К.: КМ-Букс, 2018. — 864 с.
6. *Кулешова О. А.* Телефонні переговори англійською мовою. — К.: Арій, 2017. — 48 с.
7. *Матвеев В. М.* Британская дипломатическая служба. — М.: Международные отношения, 1984. — 160 с.
8. *Матвеев В. М.* Дипломатическая служба США. — М.: Международные отношения, 1987. — 191 с.
9. *Муратов Э. Н.* Дипломатические документы и дипломатическая переписка на английском языке: учеб. пособие для вузов. — М., 2001. — 219 с.
10. *Панов А. Н.* Японская дипломатическая служба. — М.: Международные отношения, 1988. — 184 с.
11. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
12. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
13. *Себеніус Дж., Бьорнс Н. Мчужкін Р.* Искусство переговоров по Киссинджеру. Уроки заключения сделок на высшем уровне. — К.: Азбука, 2016. — 448 с.
14. *Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М.* — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
15. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
16. *Чекаленко Л. Д.* Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. — К.: МАУП, 2007. — 176 с.
17. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
18. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
19. *Kamsaris D.* Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette
20. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary (1998):* Protocol. In the Oxford.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1 (2 години) ПРОТОКОЛ І ЕТИКЕТ У МІЖНАРОДНОМУ СПІЛКУВАННІ

1. Історичні умови виникнення протоколу і етикету
2. Еволюція протокольно-етикетних правил
3. Протокол і етикет у міжнародних відносинах
4. Культура міжнародного спілкування

Література

1. *Акт проголошення незалежності України*. 24 серпня 1991 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
3. *Головченко В. І.* Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.
4. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. *Дипломатический словарь*: в 3 т. / гл. ред. А. А. Громыко и др. — М.: Наука, 1984—1986. — 1674 с.
6. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
7. *Кіссинджер Г.* Дипломатія. — К.: КМ-Букс, 2018. — 864 с.
8. *Ковалев А.* Азбука дипломатії. — Изд. 4, перераб. и доп. — М.: Международные отношения, 1984. — 248 с.
9. *Молочков Ф. Ф.* Дипломатический протокол и дипломатическая практика. — М.: Международные отношения, 1977. — 248 с.
10. *Руденко Г. М.* Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
11. *Руденко Г. М.* Україна дипломатична. — К., 1999. — 302 с.
12. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.

13. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
14. *Сатой Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Международные отношения, 2018. — 480 с.
15. *Слабченко Є. А.* (Ежен Деслав). Дипломатична історія України. — К.: Кліо-ТОВ, 2016. — 496 с.
16. *Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М.* — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
17. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.
18. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
19. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In *Encyclopedia Britannica*. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>
20. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In *The Oxford Advanced Learner's Dictionary*. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>
21. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
22. *Kamsaris D.* Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette

Семінарське заняття № 2 (2 години)

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

1. Витоки протоколу і княжа доба
2. Протокол у часи козацької держави та гетьманщини
3. Українська дипломатія у першій половині ХХ сторіччя
4. Дипломатичний протокол України у другій половині ХХ сторіччя

Література

1. *Акт проголошення незалежності України.* 24 серпня 1991 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Васильєва-Чекаленко Л. Д.* Україна в міжнародних відносинах (1944—1996): навчальний посібник. — К.: Освіта, 1998. — 176 с.
3. *Головченко В. І.* Дипломатична історія України. — К.: Ніка-Центр, 2018. — 420 с.

4. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
5. *Дорошенко Д. І.* Нарис історії України. Том II (від половини XVII століття). — Видання друге. — К.: Глобус, 1992. — 349 с.
6. *Закон України* «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики України» від 1 липня 2010 року (2411-17). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
7. *Калашник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
8. *Конституція України*. — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
9. *Кулик О. П., Сардачук П. Д.* Елементи дипломатичного протоколу і дипломатичної практики в історії України. — Львів, 2000. — 172 с.
10. *Матвієнко В., Головченко В.* Історія української дипломатії ХХ століття у постатях. — К., 2001.
11. *Овсій І. О.* Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): навчальний посібник. — 2-ге видання. — К.: Либідь, 2002. — 147 с.
12. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
13. *Слабченко Б. А.* (Ежен Деслав). Дипломатична історія України. — К.: Кліо-ТОВ, 2016. — 496 с.
14. *Український дипломатичний словник / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С.* та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
15. *Чекаленко Л. Д.* Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с.

Семінарське заняття № 3 (2 години)

ПРОТОКОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

1. Указ і Положення «Про державний протокол і церемоніал України».
2. Головний Департамент Державного Протоколу та Церемоніалу.
3. Протокольне та організаційне забезпечення офіційних заходів міжнародного характеру Президента України.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України* від 24 серпня 1991 року (1427-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
3. *Закон України «Про дипломатичну службу»*, редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>
4. *Закон України «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики України»* від 1 липня 2010 року (2411-17). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
5. *Калашиник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
6. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 р. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
7. *Молочков Ф. Ф.* Дипломатический протокол и дипломатическая практика. — М.: Международные отношения, 1977. — 248 с.
8. *Романюк Н. І.* Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
9. *Руденко Г. М.* Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
10. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
11. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
12. *Сатой Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Международные отношения, 2018. — 480 с.
13. *Указ Президента України «Про державний протокол та церемоніал України»* від 22 серпня 2002 року № 746/2002. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>
14. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.
15. *Чугаєнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.
16. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>
17. Foreign Service Institute. Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>
18. *Rivett R.* (2018): Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust. Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK. — 183 p.

19. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In *Encyclopedia Britannica*. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>

20. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the *Oxford Advanced Learner's Dictionary*.

Семінарське заняття № 4 (2 години)

СИМВОЛИ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

1. Міжнародні норми у використанні ключових державних символів.
2. Державні символи України
3. Державні символи Президента України.

Література

1. *Акт проголошення незалежності України* від 24 серпня 1991 року (1427-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>

2. *Віденська конвенція* про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048

3. *Віденська конвенція* про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047

4. *Віденська конвенція* про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14 березня 1975 р. Підписання від 17.100.1975 р. Ратифікація від 25.08.1978 р. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254

5. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.

6. *Калашиник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.

7. *Конституція України*. — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

8. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>

9. *Постанова Верховної Ради України* «Про Державний герб України» від 19 лютого 1992 р. (2137-XII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-12>

10. *Постанова Верховної Ради України «Про Державний Гімн України»* від 6 березня 2003 р. (602-IV). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15>
11. *Постанова Верховної Ради України «Про Державний прапор України»* від 28 січня 1992 р. (26067-ХІІ). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-12>
12. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
13. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
14. *Сандровський К. К.* Право зовнішніх сношень: учебник. — К., 1986. — 328 с.
15. *Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення координаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин»* від 18 вересня 1996 року (841/96). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96>
16. *Указ Президента України «Про державний протокол та церемоніал України»* від 22 серпня 2002 року (746/2002). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>
17. *Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення координаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зносин»* від 18 вересня 1996 року (841/96). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96>
18. *Указ Президента України «Про офіційні символи глави держави»* від 29 листопада 1999 р. (1507/99). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1507/99>

О с н о в н а

1. *Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року (1427-XII)*. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>
2. *Бланке У.* Заграничная служба США. — М.: Прогресс, 1974. — 320 с.
3. *Борунков А. Ф.* Дипломатический протокол в России. — Изд. 3-е, доп. — М., 2005. — 264 с.
4. *Борунков А. Ф.* Дипломатический протокол в России и дипломатический этикет. — М., 1993. — 320 с.
5. *Васильева-Чекаленко Л. Д.* Україна в міжнародних відносинах (1944—1996): навчальний посібник. — К.: Освіта, 1998. — 176с.
6. *Віденська конвенція* про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. Ратифікація від 21.03.1964. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048
7. *Віденська конвенція* про консульські зносини від 24 квітня 1963 р. Підписання від 24.04.1963. — URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047
8. *Вуд Дж., Серре Ж.* Дипломатический церемониал и протокол: пер. с англ. — Изд. 2, испр. — М., 1976. — 396 с.
9. *Гуменюк Б. І.* Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. — К., 2004. — 248 с.
10. *Дебидур А.* Дипломатическая история Европы: От Венского до Берлинского конгресса (1814—1878). — М.: Государственное издательство иностранной литературы, 1947.
11. *Дипломатическая служба*: учебное пособие / под ред. А. В. Торкунова. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2002. — 688 с.
12. *Дипломатический словарь*: в 3 т. / гл. ред. А. А. Громыко и др. — М.: Наука, 1984—1986. — 1674 с.
13. *Дорошенко Д. І.* Нарис історії України. Том II (від половини XVII століття). — Видання друге. — К.: Глобус, 1992. — 349 с.
14. *Закон України «Про дипломатичну службу»*, редакція від 7 червня 2018 р. (№ 2449-VIII). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19>

15. *Закон України «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики України»* від 1 липня 2010 року (2411-17). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
16. *Зінченко А.* Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу: навчальний посібник. — Вінниця: Нова книга, 2002. — 564 с.
17. *Калашиник Г. М.* Вступ до дипломатичного протоколу та етикету: навчальний посібник. — К., 2007. — 143 с.
18. *Кіссинджер Г.* Дипломатія. — К.: КМ-Букс, 2018. — 864 с.
19. *Конституція України.* — К., 1996. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
20. *Консульський Статут України* від 2 квітня 1994 року. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127/94>
21. *Кулик О. П., Сардачук П. Д.* Елементи дипломатичного протоколу і дипломатичної практики в історії України. — Львів, 2000. — 172 с.
22. *Левин Д. В.* Дипломатія: ее сущность, методы и формы. — М., 1962. — 175 с.
23. *Матвеев В. М.* Британская дипломатическая служба. — М.: Международные отношения, 1984. — 160 с.
24. *Матвеев В. М.* Дипломатическая служба США. — М.: Международные отношения, 1987. — 191 с.
25. *Молочков Ф. Ф.* Дипломатический протокол и дипломатическая практика. — М.: Международные отношения, 1977. — 248с.
26. *Муратов Э. Н.* Дипломатические документы и дипломатическая переписка на английском языке: учеб. пособие для вузов. — М., 2001. — 219 с.
27. *Овсій І. О.* Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): навчальний посібник. — 2-ге видання. — К.: Либідь, 2002. — 147 с.
28. *Панов А. Н.* Японская дипломатическая служба. — М.: Международные отношения, 1988. — 184 с.
29. *Плотникова О. В.* Консульские отношения и консульское право: учебник. — М.: НИЦ ИНФРА, 2016. — 144 с.
30. *Романюк Н. І.* Дипломатичний протокол та етикет: навчально-методичний комплекс дисципліни. — Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2015. — 65 с. — URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/nvk_romanyuk.pdf
31. *Руденко Г. М.* Основи дипломатичного протоколу. — К., 1996. — 184 с.
32. *Руденко Г. М.* Україна дипломатична. — К., 1999. — 302 с.
33. *Сагайдак О. П.* Дипломатичний протокол та етикет. — К.: Знання, 2017. — 326 с.
34. *Сагайдак О. П.* Словник дипломатичного протоколу та етикету. — К.: Вид-во Європейського університету, 2006. — 161 с.
35. *Сандровский К. К.* Право внешних сношений: учебник. — К., 1986. — 328 с.
36. *Себеніус Дж., Бьорнс Н. Мнукін Р.* Искусство переговоров по Киссинджеру. Уроки заключения сделок на высшем уровне. — К.: Азбука, 2016. — 448 с.

37. *Сатоу Э.* Руководство по дипломатической практике. — М.: Институт международных отношений, 1961. — 496 с.

38. *Указ Президента України* «Про державний протокол та церемоніал України» від 22 серпня 2002 року (746/2002). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/746/2002>

39. *Указ Президента України* «Про заходи щодо вдосконалення координаційної діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх зв'язин» від 18 вересня 1996 року (841/96). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96>

40. *Указ Президента України* «Про офіційні символи глави держави» від 29 листопада 1999 р. (1507/99). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1507/99>

41. *Український дипломатичний словник* / Мальський М. З., Мороз Ю. М., Кучик О. С. та ін.; за ред. Мальського М. З., Мороза Ю. М. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: Знання, 2014. — 814 с.

42. *Хандогій В. Д.* Дипломатичні сюжети. Невигадані історії кар'єрного дипломата. — К.: Саммит-Книга, 2017. — 576 с.

43. *Чекаленко Л. Д.* Дипломатія. Україна в системі міжнародних відносин. — К.: МАУП, 2007. — 176 с.

44. *Чекаленко Л. Д.* Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк; за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. — К.: ДП Вид. дім «Персонал», 2010. — 464 с.

45. *Чугавнко Ю. О.* Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: навчальний посібник. — К.: Національна академія управління, 2011. — 164 с.

46. *Чудаков М. Ф.* Дипломатическое и консульское право: учебник. — Минск: Вышэйшая школа, 2019. — 223 с.

47. *Foreign Service Institute.* Protocol for the Modern Diplomat. — URL: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/176174.pdf>

48. *The Editors of Encyclopaedia Britannica* (1998): Etiquette Social Norm. In *Encyclopedia Britannica*. — URL: <https://www.britannica.com/topic/etiquette>

49. *Kamsaris D.* Diplomatic Protocol and Etiquette. — URL: https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette

50. *The Editors of Oxford Advanced Learner's Dictionary* (1998): Protocol. In the *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. — URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/protocol>

51. *Rivett R.* (2018): *Diplomatic Protocol: Etiquette, statecraft & Trust.* Whittles Publishing, Dunbeath Mill, UK. — 183 p.

Д о д а т к о в а

1. *Ануфрієва Л. П.* Международное право: учебник. — М.: Инфра-М: РИОР, 2016. — 416 с.

2. *Головченко В. І.* Дипломатична історія України (від найдавніших часів до XIX століття): навчальний посібник. — К., Київський університет, 2007. — 512 с.
3. *Камбон Ж.* Дипломат. — М.: Политиздат, 1946. — 88 с.
4. *Ковалев А.* Азбука дипломатії. — Изд. 4, перераб. и доп. — М.: Международные отношения, 1984. — 248 с.
5. *Колоколов Б. Л.* Профессия дипломат. — М.: Международные отношения, 2006. — 448 с.
6. *Кулешова О. А.* Телефонні переговори англійською мовою. — К.: Арій, 2017. — 48 с.
7. *Україна на міжнародній арені: зб. док. і матеріалів 1991—1995 рр.: у 2 кн.* / [упоряд.: В. В. Будяков та ін.; редкол.: Г. Й. Удовенко (відп. ред.) та ін.]. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — Кн. 1. — 734 с.; Кн. 2.
8. *Українська дипломатія, 1917—1924 рр.* Матеріали до бібліографії / Держ. архів. служба України. — К., 2012. — 99 с.
9. *Федоров Л. М.* Дипломат и консул. — М.: Международные отношения, 1965. — 167 с.
10. *Фельтхэм Р. Дж.* Настольная книга дипломата / пер. с англ. В. Е. Улаховича. — Мн.: Новое знание, 2004. — 304 с.
11. *Фонкович Я., Меткевич Э.* Дипломатия вблизи. — Варшава, 1982.
12. *Чекаленко Л. Д.* Зовнішня політика і безпека України. — К., 2004.
13. *Roosen W.* (September, 1980): Early Modern Diplomatic Ceremonial: A Systems Approach The Journal of Modern History Vol. 52, No. 3. pp. 452—476.

Електронні інформаційні ресурси

1. www.mfa.gov.ua
2. www.eu.com
3. www.day.kiev.ua
4. www.un.org
5. www.interfax.ua
6. www.rada.ua
7. www.kmu.gov.ua
8. https://www.academia.edu/38629130/Diplomatic_Protocol_and_Etiquette

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ

1. Визначення поняття «Дипломатичний протокол».
2. Перелік дипломатичних рангів в Україні.
3. Правова база норм дипломатичного протоколу та церемоніалу.
4. Визначення поняття «Діловий протокол».
5. Визначення поняття «Етикет».
6. Визначення трьох основних класів глав дипломатичних представництв.
7. Визначення одного з головних принципів у міжнародному житті.
8. Визначення поняття «Церемоніал».
9. Визначення поняття «Протокол».
10. Визначення базового міжнародно-правового документу, який регулює дипломатичну діяльність суб'єктів міжнародного права.
11. Визначення поняття «Державний протокол та церемоніал України»
12. Яким документом визначаються Нормативно-правові застави прапорового етикету?
13. Коли був затверджений державний прапор України?
14. Коли була ухвалена діюча Конституція України?
15. Визначення поняття «Визнання де-юре».
16. Визначення поняття Головний департамент державного протоколу та церемоніалу адміністрації Президента України.
17. Коли і ким була ухвалена Конституція Пилипа Орлика?
18. Визначення поняття «Визнання де-факто».
19. Перелічите державні символи України.
20. З якого моменту вважається, що посол офіційно приступив до виконання своїх службових обов'язків у країні перебування?
21. Перелічите офіційні символи Президента України.

22. У якому році була прийнята Конституція Української Народної Республіки?

23. Визначення поняття «Визнання ad hoc».

24. Надайте характеристику обмеженої монархії.

25. Надайте характеристику різних видів візитів в Україну.

26. Визначення поняття «Дипломатичний корпус».

27. Хто був авторами музики та тексту Державного гімну України?

28. Що означає агреман?

29. Надайте характеристику республіки.

30. Як підрозділяються прийоми?

31. Як можуть здійснюватися переговори?

32. Надайте характеристику «жорсткому» підходу до проведення переговорів.

33. Надайте характеристику переговорів за круглим столом.

34. Надайте характеристику «м'якому» підходу до проведення переговорів.

35. З чого починається процес підготовки переговорів?

36. Надайте характеристику «принциповому» підходу до проведення переговорів.

37. Які прийоми вважаються офіційними?

38. Перелічіть денні прийоми.

39. Де відбувається церемонія офіційної зустрічі глави іноземної держави в Україні?

40. Визначення поняття «національне свято».

41. Які заходи вживаються дипломатичними представництвами України у дні трауру?

42. Визначення поняття «мовний етикет».

43. Перелічіть документи для ведення дипломатичного листування.

44. Яким чином зазвичай передаються телеграми (пошлання)?

45. Визначення поняття «комунікативний етикет».

46. Яке головне правило дипломатичної бесіди?

47. Якими мовами ведеться дипломатичне листування?

48. Хто підписує телеграми та відповіді на поздоровлення з нагоди національних свят?

49. Який одяг одівають чоловіки на прийоми до і після 20 годин?

50. Який одяг одівають жінки на прийоми до і після 20 годин?

51. У яких випадках здійснюється обмін телеграмами (по-
сланнями)?

52. У яких випадках висловлюється офіційне співчуття?

53. У яких випадках можливо використовувати візитну
картку?

54. Перелічіть міжнародно-правові документи, які регулюють
окремі протокольні питання діяльності міжнародних організацій.

55. Який одяг одівають на прийоми на честь національного
свята?

56. Який міжнародно-правовий документ регламентує діяль-
ність постійних представників та представництв держав при між-
народних організаціях.

Навчальне видання

ПОБЛЕ Дмитро Костянтинович

**ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПРОТОКОЛ
І ЕТИКЕТ**

*Методичні рекомендації
для студентів спеціальності
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації
та регіональні студії»*

Технічний редактор *Д. М. Островеров*

Формат 60×84 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 2,09.
Тираж 300 прим. Зам. № 224.

Видавництво і друкарня «Астропринт»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 1373 від 28.05.2003 р.)

65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21

Тел.: (0482) 37-14-25, 33-07-17,

(048) 7-855-855

e-mail: astro_print@ukr.net

www.astroprint.ua www.stranichka.in.ua